TECHE UDINE

MANOSCRITTI

FONDO PRINCIPALE

Manoscritto n. P_MSS_0788

Nel Fondo Principale sono confluiti la maggior parte dei lasciti manoscritti pervenuti alla Biblioteca Civica «Vincenzo Joppi» nel corso del tempo: si tratta perciò di un fondo composito nel quale è possibile trovare manoscritti di argomento liturgico, scientifico, giuridico, botanico e altro.

Collocazione:

Biblioteca Civica "Vincenzo Joppi", Udine
https://www.techeudine.it/fondo-principale
https://www.sbhu.it/

Cronache
Latine

-786-
Al
-793-

788

Ailino

BIBLIOTECA COMUNALE
VINCENZO JOPPI
UDINE

Cat. N. .....

Loc. .....

Udine - Tip. di G. Fiorini

BIBLIOTECA CIVICA UDINE

In Nomine Patris & Filij & Spus Sancti Amen.
Anno a natiuitate dni nri Jesu Christi Mill.mo Trecen-
simo octuagesimo primo indictione quarta die Jouis
tertio mensis Januarij hora quarta noctis expiranit.
Reuerendissimus in Xto. Pater et dnus pius dnus
Marquardus Sancte Aquil. Eccle. dignissimus Patria
bonus Rector Ptę Fori Julij, et die lunę sequenti
octauo Januarij ductus fuit, et sepultus in Aquileia
qui omnibus nobilibus, pauperibus Viduis, orphanis,
et pupillis semper fuit benignus pius, misericors, et fuit
natione Teutonicus bauarus de Auspurg. Episcopus
Sancte, et Beatissime virginis Marię de Auspurg.
Postmodum uocatus ad Patriarcatu Aquilienſem,
Ad quę Nobiles, et circumspectus dnus Nihil de
Manfacio missus fuit per tota Patriam ut instaret
ei quod Patriarchatu deberet acceptare, quia recusabat
eum uelle acceptare propter magnas guerras, et scan-
dala, que erant in Pria cum dnis ducibus Austrię.
que guerre orte erant sub dno Patria Ludouico dita
Turre, et in Ipsis guerris. multi nay Nobiles de Pria

Aquilienſis Eccleſie ſubmiſſi erant dictis dnis ducib.
Auſtr. eiud contra ipſud Aquil. Eccleſiā eiusq; fideles reſis-
tentes et guerrā facientes In qua guidē guerra rebellaſerant
dni de Spilimbergo cum omnibus eorū ſociis et cū turre ſita
prope terrā Portusnaonis. Dnus Andreas de Pulcinico
Plebanus de Strasoldo, dnus Jacina de Pertestagno dnus
Joānes de Vuruspergo, hiſ tenebant de fidelitate Aquilienſis
Eccleſie, Terra Auenbom et Nobiles de Ragonea erant
fideles dictorū dnorū ducū Auſtrie. Dnus uerō dux Auſtrie
nomine Rodolphus grauē animū habebat contra dnum Fran-
ciscū de Carrara, eū intendens a dominio Padue eiſ-
cere, et eo modo potenſsimus et Magnificus dnus
Barnabos Vicecomes et dnus Mediolani mirabiliter
animū grauiſsimū habebat ad deſtructionē dicti dni
Franciſci de Carrara dni Padue. Ita q; ipſe domi-
nus Rodolphus dux Auſtrie iuit Mediolanū tracta-
tū cū ipso dno Barnabone tam finalem deſtructionē
dicti dni Franciſci, quā huius Patrie Foroiulij quia
dns Lodouicus della Turre erat Patriarcha, et contrariſ
dicti dni Barnabonis, & dominus Franc. confederatione

fecit cū ipso dño Patriarcha. In ipso tractatu placuit deo, vt eius Beatissimę virgini Mariæ, sub cuius alis ipsa sanctissima Aquilienſis Ecclesia defensat, ut prauí et Impíj fideles ipsius Aquileien. Ecclesiæ corrigerentur. Quia idem dns dux Rodol= phus in Mediolano mortis transitū consummauit vt sic eius tractatus nocere non potuit huic Beatissimæ Priæ. Tamen dns de Carraria misit suas gentes in Forumjulij dominio Patriarchæ Aquilienſis vt obsidi Spegnimbergum, ibiq fecit per plures dies ante Terra. et hæc fuerunt in M. iij Lx vij. in vigilijs sancti Michaelis insultatio Guerræ ipsius. & non post longū tempus post idē dns Ludouicus Patriarcha mortis transitū consummauit, vt Nobilis, et Excellen= tissimus dns Franc. miles de Sauorgnano factus fuit Vicedominus ipsius Aquilieſis Ecclesiæ, vt pessit bellicose ad Guerra contra predictos infideles, vt alios subditos dominoz ducū Austriæ vt per gentes Aglienſis Ecclesiæ vt dni Paduæ, multę conflictiones, vt damna data fuerūt gentibus ipsorū dnoz ducū Austriæ.

& illo anno Ciuitatenses receperunt dns de Spilim-
bergo Zucolã, et dno Joanni de Vill'alta Vuruspur-
gum, quã castra illico deruperunt. & duo septecentũ
lancea intrarent Patriã cum potenti militũ domino
Vualterpertoldo de spilimbergo ad destructione huius
Patriã, per dictas gentes Aquil. Eccleſiã conflictã
fuerunt omnes sub Faganea, et vix q̃ ipse dns de
Spilimbergo cum aliquibus fugã cepit in spilimbergo,
vt alias grauissimas afflictiones habuerunt, tamen grã
Jesu christi, et eius virgini Mariẽ ipsi de spilimbgo
perdiderunt castrũ Turris predictum, vt Castrum
Zuccole, q̃ ad terrã deiectũ fuit per Ciuitatenses
vt ipsi tunc se redederũt Aquilienſi Eccleſiæ, dominus
Joañes de Vill'alta pdidit castrũ Vuruspurgi, vt per
Ciuitatenses fuit sibi destructũ, vt deruptũ. Illi de
Straſoldo, vt dns Facina se dederũt Aquil. Eccle. Illi
de Auenzono subiugati fuerunt, vt ad ultima deducti,
vt facti seruitores Aquil. Eccle. dni de Ragonea fue-
runt reducti ad ultima nihil habentes nescere. propter
quod se dictæ Aquil. Eccle. dederunt. & terra

Portusnaonis ad ultima fuerat reducta, vt nisi fuisset
aduentus dicti dni Marquardi Patriarchæ qui venit in
M. iijc. lxvij. in Vigilijs Natiuitatis, si per solum
mensem steterisset se Aquil. Ecclæ dedissent; In cuius
aduentu tractata fuit pax per dictum dnm Nicholaum
de Maniaco inter dictos de Portunaone vt dictum dnum
Patriam Aglien̄se, vt isto modo correcti fuerunt præ=
dicti rebelles, vt sub ipso dno Patriarcha omnes de contra=
cta in fidelitate permanserunt, cuius anima semper re=
quiescat in pace Amen. Post uero dicti Reuerendissi=
mi dni dni Marquardi q. dignissimi Patriarchæ Aquil.
obitus Reuerendissimus in Christo Pater, et dnus dns
Filippus de Alencon̄io, miseratione diuina Episcopus
Sabinensis, sanctæ Romanæ Ecclæ Cardinalis in
Patriarchatu Aquilien̄se in comenda q. sanctissimum in
Chro Patrē, et dnō dnō Vrbanō Papa missus,
acceptatus fuit, vt tenet pe Ciuitatenses et alios q.
plures a Tria cū quib⁹ erant dni de Spelimbergo, de
Iacillo, de Canipa, de Auiano de Tulcinico, de Miduno
de Tulmetio, et cū parte Carnea, sed non omnes unani=
mes.

mes vt illi de Cadubrio ga dnus Philippanus ⁊ alta Turre erat Capitaneus ibi, illi de Clemona, de Valuasoro dnus Ambrosius epus Concordiesis, de Cucanea, de S. Daniele, vt multi alij. Terra uero Utini ipsum dnum Philippum Cardinale in commenda acceptare recusauit. Propterea Gdictus Cardinalis ltas eius misit p totam Pciam vt fecerunt corp Colloquiu in Ciuite Austrie, ubi pdicti omnes, videlicet Ciuitas Austrie cu suis adherentib; ipsum habere decreuerunt in corp dnum vt Pastore. Utinenses uero cu corp et sequacibus in Comenda here recusantes, cu gb nos de Mania-co Utinu ⁊ ibi iuraui vt ⁊misit cu Utinensib; cu nolle here in Pastore vt dominu, nisi esset creatus uerus dnus vt Patria, ut ⁊ pillen Cardinalatus no habiceret, et per consequens p futura tempora tã-p Patria uerus in Patria poset habitare, et sic libertas Pie totaliter foret ⁊dita dicebes melius est quod Pria destruat, qua libertas amittat.
& isto modo in quada Ciuitate castro, et Ville partes magne orte sunt, de fratre ad Fratre, de consorte ad consorte. de Patre cu Filio, et no solu

inter homines ueros et inter Mulieres tam Ciues q̃
rurales tam paruos q̃ maiores nec erat Ciuitas
Castra Villa aliqua in quibus non essent partes, ut dicitur
inter ipsos. Super hiis q̃ Venetenses, et eorum parte
missis fuerunt Ambasciatores sepius ad Summum Pontifi-
cem, ut Venetus dnum Patriarcham deberet mittere Prima
more antiquitus obseruato ut. q̃ ipse dns Cardinalis
ejiceret capellum Cardinalatus, et dns Papa scripsit
in contra; ut eum deberent acceptare, et q̃ intitulatus
erat suo sigillo isto modo Philippus de Alenconio
Episcopus Sabinensis sancte Romane Ecclesie Car-
dinalis Patria. aquil. et de hoc dicti Venet. et eius
pars no fuerunt contenti, et sepius miserunt ad dnum
Lodouicum Regem Vngarorum, recipientes q̃ eorum Capi-
taneis q̃ plures de fidelibus dicti dni Regis, ut sic
finaliter orta fuit lis et discordia Inter ipsos Ciuitatem
et Venetes, et eorum Complices. Tunc mortuo dno
Rege Venetenses tractauerunt ligam habere cum ducatu
Dominio Venetiarum et cum dno Anto della scalla dno
Verone. Qua liga facta tunc Venetenses sentire

uoluerũt ab omnib⁹ d contrata, qui cũ eis uellent else
pro manutenendo libertatẽ Pũe, et q̃ iste Cardinalis
nõ foret receptus in comenda nisi ejiceret Capellũ, ut
q̃ alter uerus Patriarcha det̃ Aquil. Eccl̃ie, ut liber-
tas non amissa fuerit. Cũ quib⁹ Utinensib⁹. illi d Jacillo
d Canipa d Aujano de Cpredenato, d Spilimbgo de
Valuasono, d S.ti Daniele se uoluentes promiserũt pza
ipsũ dnũ Cardinalẽ. Cũ Utinensib⁹. quibus Cardinalis
continuè moram trahebat in Ciuitate Austrie. tunc liter
ut discordia oriri ceperũt in Contrata. et ducale do-
minũ Venetiarũ inceptũ scribere gentes, et mittere
dnũ de Venetijs probatissimũ deputatũ ad Regimẽ
terre Utini, et corũ partis et Guerre. Et pnũs
Veronẽ unũ misit, qui pro eo gentes faciebat et
scribebat. Ciuitatenses uero liga et unionẽ fecerũt
cũ dño Franc⁹. de Carraria dño Padue Tervisij &c.
& ipse dns Padue liga fecit cũ dño Comite Vertua
dño Mediolani contra ipsũ dnũ Veronẽ, et dd eius
destructionẽ. & in contrata Fori Julij Utinenses
cũ eorũ gentib⁹ iuerũt ante Glemonã cũ exercitu,

et terras depugnantes. Domus comburentes, uites de-
truncantes, et finaliter destructi se parti Utinensiu de-
derut. Et sic processu fuit contra Tulmetenos et
se parti dederut quia in terra multi erant amates par-
te Utinensiu, et sic tota Carnea latanter se cu parte
Utinensiu posuerut. Dns. aute Philippus dta Turre
uno die dum Castru Plebis exiuisset uolens ire ad aliu
locu captus fuit, et presentatus Utinensibus propterquod
loca pace cu oportuit Utinesib. et isto modo guerra
insultauit grauissima inter ipsos Ciuitatenses, et eor pa-
te ex una, et inter Utinen. et eor coplices ex altera,
ita, q. Utinen. multo tiens ibat cu eoru capo et gen-
tibus Ciuidatu Austrie eos fortissime desteuentes, et
sic magna scandala, et interemptiones hominu incendia
domor, captiones hominu orta fuerude, et subsecuta, et
alia grauissima q. omnia posse narrare longu uide esset.
Et uere Utinenses fortissime Ciuitatenses cu eor potentia
superassent. Sed dute procedebat pro posse eor ad eor
et aliar de contrata destructione ut bene poterant, et
potuerut scripsi. Ciuitatenses uero semper cu bladi-
mentis, et uarijs uoluntatib. et uerbis blandis cum

uidebant se superari. mittebant ad Vtinenses corp
Ambasiatores dicendo unus et aliud, cum uidebat
sibi tempus faciendo et de illatis pro posse uindi=
cando. Et dū dns Rizardus de Valuasono posi=
tus esset Capitaneus in terra Portusgruarij
abiecto Nobili dno Albertino de Spilimbergo, q
ibi fuerat Capitaneus & dictus dnus Philippus
de Alenconio, dnus Franc. et Carrarā oster=
dens se huic liti nelle interponere, tractatū
huit inter Vtinenses, et ipsū Cardinalem, et
Ciuitatenses quod starent in eundem compro=
miserunt. Et sententiauit, qr sub pena decem
milliū ducatorū quilibet obedientiā faceret
ipsi dno Cardinali, et occulte ipse Cardinalis p=
misit se daturū ipsi dno Paduę castellū, Por=
tusgruariū, Montemfalconū, Selusa, et certa alia
fortilitia. Et facta est illico eide obedientia tā
per Vtin., qua per omnes corp colligatos, et per
nos de maniaco cū uerbo, et cōsensu dictorū de
Vtino. Tunc ipse dns Paduę posuit in Vtinū

pœnes ipsum Cardinalem Michaelem de Rebatis
suum familiare in Mezesalcum quendam fratrem de
Padua in vicarium, et omnes officiales ad sui bene=
placitum, et in Vtino retinendo suos familiares, et
Caualarios, taliter quod in Vtino multi erant ei
insstanter. et finaliter Vtinenses, qui uidebant
libertatem Prie fore quasi in totum admisa nolentes
alterius tolerare, discordiam habere incœperunt cum ipso
Cardinali, non uidenter ipsum dnum, sed potis Padue.
tunc inter eum eorum legyatis est liga facta, ad guerram
se posuerunt, et nos de Mamaco cum eis. Propter qe
ipse dns Padue suum habuit tractatum cum dno Rizar=
do de Valpasono. Et dnus Cardinalis fugam de
nocte dederat, et iuerat Paduam, et dum ipsi de Vtino
dubitarent de dno Rizardo qe, ut fecit, no staret
constans parti in uno dix prouisor Venetiarum equi=
tauit cum dno Doimo de Castello, et alijs Nobilibus
ad terram Portusgruarij, et uocari fecerunt ipsum dnum
Rizardum ut ad eos ueniret. Qui cum uenisset, et re=
quisiuerunt Castrum portusgruarij. Tunc dixit, Vos
dni beneueneritis non displiceat uobis, de mane uo=
bis dabo responsum; et reuersus in Castrum Lubiano ne=
gnad ille equitauit in la Motta, qeq erat tunc dni
Padue, et ibi Joanes Az capitaneus magn~ ~~eccitit~~

pedituꝫ, et eqtuꝫ uenit in Portugruario tal tacitꝫ quod quasi isti expectates responsuꝫ mix fugā rapere potuerūt. nec Ciues terrę nihil seroserūt, vt terrā ipsā sic proditoriē receperūt. Cū quib gentib idem dnus Cardinalis erat. Veneruntq, dicte gentes cum magno furore contra Patriā cū maggis bombardis vt pluribꝫ diuersis artificialibꝫ, qui inde redeuntes uenientes spectā uitu. ibi Castrū insultantes uno die ipsū deuicerūt vt se parti dederunt inīq, nō obstantib gentibus videlicet lanceis quinquaginta quę ibi p Vtinenses vt in eorp occursū missę fuerāt vt quas illico ab expulserūt et uenerūt Vtinū Ex inde recedentes dicte gentes positis ibi eorp Capitaneo, et officialibus alijs uenientes ante terrā spegninbergi cū eorp infinitis gentib pedituꝫ et equituꝫ curribꝫ bombardis lapidibꝫ, victualibus, et alijs necessarijs. Qui de spigninbergo illico se parti dederūt sine mora ob timorē inducti et exterriti non tolerantes ictuꝫ solū lapidis nec tractuꝫ unius balistre sed priusq, ad terrā applicuisset, concordiū cū ipsis habuerūt satis uerecundum. In qua terra erāt ultra septuaginta lancee partis Vtinenses, et

pedites in sufficienti numero pro corp defftensione.
Et his no obstantib⁹ sc ut dictu est statim reddioc=
rut aduerse parti vtinensiu. Ad qd concordiu
fuit Nobilis dnus Nicolaus de Fanna pro quo mi=
seram, qui ostendens nolle se impedire de predicta
guerra fortificando roccam Mizze. et foucas cu ber=
tonesis fieri faciendo, et totam villam Fanne forti=
ficando licet finaliter tota fuerit destructa. et ex=
clusis ipsis gentib⁹ de parte vtinensi in terra spi=
limbergi p corp defftensione missus Nobilis dns Nico=
laus de spilimbergo qui multu dilectus, amatus et
honoratus fuerat per vtinenses et corp parte, quasi
caput illius partis cu reuersus fuit vtinu quia concordio
facto cu ipsis gentib⁹ et ipsis de spilimbgo reuersus est
vtinu et ibi mora assidue trahebat cu intrauit terra
vtini, in furore populi infectus fuit, et ductus super
plateam vtini. et ibi permissus quasi per totam diem. Tunc
gentes predicte dni Paduc cu quib⁹ erat predictus dnus
Philippus de Alenconio Cardinalis continuo videtes se ha=
bere citra Tulmetu (ut dictu est) omnia fortilitia et loca
ptera Castru Nobile Montis Zardini Antiquitus nomi=
natu hodie uero nominat Maniacu. et Sacillu. Verum
quia dicte gentes Sacillo non offendebant sed bene nobis de
Maniaco statim reddi debent parti corp Tulmetu trasiue
rut, et uerut subito ante Castru Sauorgnani, ipsumq⁹

statim habuerunt non potenter, sed fraudolenter quia Castrū subbito se ob timorē rusticorū, qui in multitudine magna in eo intrauerāt, se parti dederunt. propter quod durante guerra multi in eo stantes terrā Vtini damnificauerunt cū alijs locis circustantiū. Et uenerunt ipsi gentes ante terrā Vtini, et uidentes eis nihil posse facere, exinde recedētes ipsi gentes uenerunt ante Castrū Sti Danielis, ibi quindecim diebus steterunt cū magnis bonbardis die noctuq; intus trahentes. Et ad eorū defensionem dicti Vtinenses pedites, et equites miserunt, qui de Sto Daniele potenter se defendentes una nocte igne in dicto loco iactauerunt. per quem multę domus combuste sunt illa nocte, et pro certo nisi á Deo, cuius gloriosa virgine Maria á qb omnia bona procedunt, et sancta Aquilienser Ecclesia defensat auxilium ipsis de Sto Daniele mississet, locus ipse perditus foret. quia cū dicta gentes ante ipsum locū uenerunt de mense octobris pluuię magnę á Deo misse tā copiose et infinite, quod omnes aquę tū mirabiliter creuerunt sicut á memoria antiquorum unq; fecisset, et per omnes dicebat, quod Tulmetum et omnes lacti aguarū nunq; tanta altitudine fuisset. propter qd Exercitus ipse nō poterat alicubi mittere

pre victualib⁹ aliquib⁹ et in campo tanta fame pa-
tiebant, quod si pauc⁹ solo dedissent ducatu⁹ unu⁹
et nisi fuissent quia super campis rapas in magna
quantitate reperiebant quas comedebant, penitus
ex ipsis multi ex fame mortui fuissent. Dñi de Col-
loreto potenti se habuerut contra ipsas gentes cu⁹ par-
te Vtini inimicos sepius ledentes Dñs Candidus Zuttus
et Leonardus de Ragonea ob timorē inducti inuito Dño
Joannino se parti isti dederunt, eiq⁹ ministrabant vic-
tualia q⁹ posse. Qui Dñs Joanninus domu⁹ superiorē
tenebat olim de Zoppi et multu⁹ partē Vtinese ama-
bat, lacrimabiliter plorando oportuit finaliter fecisse
sicut fecerut sui consortes, quia intrinsecor consortes non
erat uerus amor et sentientes ipsę gentes ipsu⁹ mala
concentu⁹, nisi fuisset Dñs Morandus de Brugnera
et Michael de Rabatta qui int⁹ ipsas gentes Dñi
Paduę Magni erant, quia Dñs Morandus erat Marsa-
cus, ipse Dñs Joannus missus foret Paduam tanq⁹
carceratus, et statim recedens de ipso exercitu cum
tacito, et secreto consilio prędictor⁹ uenit Ragoneā
domu⁹ sua, et cessauit interim pluuia, et aque q⁹
diminute facte sunt. Et pedites gentes Tulmetu⁹ transi-
uerunt cu⁹ magno periculo, in quo multi sunt sumersi et
uenerut in Vssola et Teuraia, et Castigliono, in quibus

villis per plures dies moram duxerunt, nos de Maniaco
sepissime inuadentes et non solum ipsi de exercitu, uerum
etiam gentes de Turri de Valuasono, de spignimbergo
sepissime nos de Maniaco insultabant. Nos autem de
Maniaco ab omnibus nos inuadentibus bellicose et potenter cum fortissimis nostris fidelibus Vicinis deffendentes
ipsos, et ex ipsis sepissime cum ad nostras peruenientes
destructionem offendentes Vno die duo de dicto exercitu
ad nostram lesionem uenissent circa ducenti equites de
quibus circa sexaginta uenerunt in Ciuitellam totidem
ad plateam, et tertia, et maior pars ad plateam Maniaci
famuli hora Meridiei de nostris sexdecim solum euntes
in Ciuitella, predictos aduersarios de villa expellentes
ipsos extra Villam, et sub Roca Colum uiriliter pse-
quentes, et ibi duo boni equi eis mortui fuerunt, et
finaliter nostros uerecundose relinquentes, ad portam
uero, siue ad plateam forte quatuor solum inuadentes
qui predictos, qui intus de fortelitio intrare satagebant, et ab equis ascendentes, fugam in plateam
recipientes, tunc maior comitiua de nostris uolenter

in iuuamine nostrorū uenientes, prefatos inimicos de platea
cū sagittis balestris, et core armaturis ministrime depellerunt
Et per similem modū tertia societas de nostris persequens
dictos aduersarios ad plateam Maniaci famuli turpiter ipsos
extra ipsam Villā expullerunt. Et ipso die certi ex ipsis
inimicis cuntes in Maniaco liuri, commisti ex nimia
tristitia quia contra nostros triumphū nō obtinuerant sed
damū et uerecundiā receperant, ipsaq; Villā Maniaci liuri
conbusserunt et sic reuersi ad Campū uerecundanter modū
dederunt. Et de mane reuersi sunt ad nos in crepusculo
diei, quia totus exercitus peditū et equitū furtiue de nocte
cuntes per latera Coluere in Vuoueda, et exinde uenientes
per colles et montes pars ipsorū, quor tamen de nocte sensi-
mus, et p quasdā mulieres de Basalgella habitantes in
dom̄ mei Joānis Notarij. q. Aulini, quā ad Villā ipsam
iuerāt pro factis earū; quę dū essent in ipsa Villa audiāt
tubis et sonitibus ipsarū gentiū, ipsis q; gentibus missis, illico
uenientes Maniacū, nobis dixerunt hora media noctis uide-
licet Nobili et circumspecto Juueni dn̄o Lucio. q. Nobilis
et Egregij uiri dn̄i Nicholi de Maniaco quia ānus Odori-
cus eius frater nimia uexabat infirmitate taliter quod ad
thoro se uoluere non uolebat dn̄s Baldassar moram tra-
here Vtini cū filijs suis tunc temporis, Jacobum

laida de Aviano cui Laurenzutto q. Joanis Florta in domo sua habens, et Bortolomeus q. dñi Odorici erat sub comitatu Tirolis. Qui vero dns Lucius illico habita noua à dictis feminis de aduentu ipsarum gentium, Conuocatis vicinis et a somno excitatis, ut quilibet esset promptus ad obuiandum insultu aduersariorum, quia Villam totam relinquimus, et relictam habebamus, et omnia nostra reduxeramus in Castro dum ipse gentes steterant ultra Tulmetum, et recolligentes minuta et blada ac vinum ipsum Castrum Nobilissime diuitijs impleuimus et in tanta copia quod per annos quinq; et ultra Castrum bene erat fulcitum omnibus necessarijs. Qui vero vicini dum surexissent et per horam ante portam loci stetissent nihil sentientes, se dormitioni posuerunt de mane vero ut dictum est in Crepusculo diei dui nostri Castrum Castrum exirent et ad Villam ita aliqui iuissent, rumor apparuit, ita q̃d in Villa et in montibus insultatio nobis data fuit eamicntes super Collem Grisolum cum balistris grossis de molinellis rochettas in castro trahentes in tanta copia, quod aer videbatur accensus. Et propterea nullum damnum nobis intulerunt, licet multas sup tectis iactauerint, tamen gratia dom ex defensione bonorum vicinorum nobis nobis nocuerunt. Et ipso die Villam totam combusserunt praeda tamen nobiscum fuerunt lucrati. Et illo die

mortui fuerunt de nostris Candidus Basini cū uno tr.e
in capitio, et de eis multi percussi. Et sic reuersi sunt ad
eor̄ Campū in Castigliono, et Teuraia. Nos aūt de
Slaniaco non exteriti propter consumationē domor̄
combustor̄ animū robustū sumentes ad nocumētū
inimicor̄ procedentes contra homines Sleduni, qui ad
nostrā lesionē cū ipsis Inimicis uenire presumserunt
cū Felizii pinello Domus Slaniaci sepissime ante portas
metuni cuntes locū exterminando et Villas capiendo
bona ipsor̄ derobando ad tantū deuenerunt ipsi de Sle=
duno quod se uno die parti nr̄e dare uolentes, sed nullus
fuit qui signū concordij, et pactū recipere uoluisset.
Cū uno die ipsi de Sleduno ex timore nimio captiuū
unū circumcirca ducerent pacta requirentes, nostri uero
animū uoluntariū habentes, non attendentes eor̄ regui=
sitionē putabant eos illo die superasse, et extra muros
villa tota tremauerunt. Et Campanas, et grauissimū
dāmū illis intulerunt, et de eor̄ animalib⁹ et Vicinis
Slaniacū captiuatis conduxerunt. Et sic quasi oni die nri
ipsor insultabant, et dāmū grauissimū eis inferebant.
Et uno die dū ꝑ Bartolomeus q. dñi Odonis uenisset
de comitatu Tirolis ipsor de Sleduno insultauerūt, et ex
ipsis quatuordecim reperuit de Slense martij in Sleth.mo.
Trigentesimo octuagesimo sexto, qui dati et ꝑsentati fuerūt

predictis dñis Lucio et Odorico fratrib⁹ et quib⁹ imposita
fuit talia ducatos ducentos et duos alios habebant dicti
dñi in carceribus qui omnes soluerunt dicti de Sleduno mille
libras soldorum, quas ego Joannes Notarius g. dñi Aulini d
Mamiaco recepi in Castro Mirte, presente d. Nicolao de
Fanna et duxi in Mamiaco. Nobilis dñs Baldassar alte
prinelspius ipsius guerre moram trahens Utini ducis fecit
filios suos Utinus guerra ipsa incepit in Mill.mo Trecent.mo
octuagesimo quinto, in festo sancte crucis sine in vigilijs
ipsius festi. Gentes dñi Padue stante dñi Turri nos de
Mamiaco inuaserunt nulla ab eis custodia habenter de ma-
ne cum Vicini exirent ad opus, et ad vindemias, et ipso die
capti fuit oluradinus prope domus Zamici de la centa.
Sed per Brandilisium cius filium et alios Vicinos et illico
fuit de manib⁹ ipsorum redemptus, et erant pedites, et
equites numero sexaginta cum uno Tamburlino, tame am-
malia aliqua secum duxerunt et quendam Indriquttum pau-
perem nostrum Vicinum qui tamen de eorum manib⁹ fuga ce-
pit, et uenit Mamiacum. Bartolomeus g. dñi oldorici
uenit de Comitatu Tirolis post ipsum insultum nobis datum
et reperijt nos de Mamiaco in gravib⁹ guerris et discordijs
specialiter nos de Mamiaco cum predictis de Sleduno et Arbe
Campanile. ad terram eiecteramus, et villam cremari fecera-
mus. Posta uero dicti Bartolomei aduentu ipse potetur

et animose procedens ad guerra fepissime cu sotijs ta
de contrata qua forefib; ipsor de Meduno inuadens eos
bellicose destruxit, et quasi omni die nri per montes :: f.
plani eos infestabat, et destruebant, et eos ad tantu
deduxerunt nostri predicti, quod contentio grauis inf ipsos
consortes de Miduno facta est in qua discordia Joanes
grandis. g. dñi Francisci, et Joanes paruus eius nepos
exfulserunt ꝙ Jacobuciu. g. ꝙ Nicholaseij, qz iste Jacobu=
cius et Thomasutus. g. ꝙ Philippi eius consanguineus
conbolabant esse cu hominib; Maniaci in discordia, ni=
dentes contra nos nihil posse, nisi pati ultima destructio-
ne ut eis apparuit in posteru. Tunc tractatu habuerut
ipsi Jacobucius et Consanguineus de mense Julij cu eor
villicis ipsos Joanes grande, et paruu exfulserunt, et Cas=
tru in se seruarut ad honore ligę Vrinensiu, et misse=
rut in Maniaco per socursu sotiorz, quib; nos de Maniaco
ad sufficientia misimus sotios qui cu eis habitabant haben=
tes continue Castru nri Joty in custodia. Et in predicta
guerra nostri de Maniaco finaliter dustructione dederut
ville Arbę, arcas, arcilia, vasa brentas, et alia suppelec=
tilia Maniacu ducentes et quod ducere non poterat cre=
mabant, nihil penitus dimittentes. Et nota quod regnante
guerra inf nos de Maniaco et ipsos de Meduno homines
Fane satis aperte sicut nos de Maniaco sentiebant ire contra

ipsos siue per villã Jane siue á parte inferiori ut per montes, sicut nos ire sentiebant per signa fumi uel nuncios eis nota faciebãt. Et in hoc magna inimicicia regnabat inter nos de Maniaco cũ ipsi de Jana ac ipsos de Medano. Cum de Jana spetialiter Articus Boscani olim Conradus Talme qui tamen per nostros aduersarios fuit interfectus. et ductus cũ uno altero in fana nomine Vignuchsiue per gentes dñi Padue uersus Turrim, et super una ut extra mortuus fuit, et absconsus ge[n]t de eo nihil sentire potuerunt et sicut meruit sic mercedẽ suscepit. Predicti uero Articus et Conradus et alij circa Abbatiã ipsos de Medano retinebant absconsos ut hora aliqua dicti nostros cunter Zamen possent capere et depredare, et consentiebant ac consenserunt quod quidã Vuricus Boemus familiarũ [illegible] Iuili et Fratrũ fuit in villa Jane captus vadens locutũ dño Nicolao et sic per ipsos de Jana nos de Maniaco male tractabamur. Et multoties nri capientes captiuos prope villã Arbg et sup dominio ipsius ville, uel multotiens animalia grossa et minuta dñs Nicolaus habitans Sliezę Maniacũ suos nuncios mittebat rogando ut relaxarent cũ blandis uerbis, cui sepius complacuimus non pp timore ipsius tamẽ, sed quia gentes dñi Padue stantes in Turri, in Valuasono, et alijs locis ad requirerẽt ad nostrã lesionẽ sicut bene doctus in malitijs facere

Sciebat. Et penes se hẽbat quendã fratrẽ Christophorũ Abbatẽ Janę genere Romagnolũ nequitę contra nos de Mamiaco laborans consiliis penes ipsũ dñũ Nicolaũ ad omnia nostra nocumenta iniquitatis, cũ certis aliis rusticis de Jana, quos ipse dñs Nicolaus deputauit ad Regimẽ Villę Janę sicut fuit q̃dã Panta Nicolescius de mielo q̃z cor̃ prauã animositatẽ ad regimẽ male succes-sit, ut inferius de ueritate Narabit, iste dñs Nicolaus de consilio ipsius Abbatis et deputatorũ fecit ultra annũ con-tinue fieri foueas circa locũ ypinatas ẏpaltos domunculas et quod omnes de Jana conducebant sua in mizza, ostendẽs se de ipsa guerra nihil uelle impedire, et cũ aliqua partiũ ad lesionẽ alterius nolle se immiscere, dicens uolo stare pa-cifice, et cũ nulla partiũ partẽ capere, sed si quis me offen-dat, me ab eis deffendã et pro mei deffensione me fulcio sed non ad lesionẽ alicuius. Et tamen consentiebat quod quidã Thias filius Leonardi pagnitii stabat in Turri et ueniebat in Jana et tã q̃z de nocte ueniens contra nos de Mamiaco se poterat recipiebat, ostendens dñus Nicolaus con-dolere, licet Nihil erat. ac dicens si contingat cũ ad manus meas ꝑuenire, ipsũ statim suspendã. Que uno die ꝑfit cum-q̃ posuit in Carceribus, et uenit ipso die Mamiacũ dicens habeo in carceribus meis Thiã, uere meis manibus ipsũ suspendi, et ipso die recessit et iuit Janã, et cũ illesũ abire permisit. Et uidentes nri de Mamiaco sic fecisse buffas de nobis et quod

iste procedebat plus ad dãna nra qua primo Dno Jero
dũ iste Thias uenisset ad domũ patris, certi nri Socij ipsũ
stantẽ in Trabeato patris Jup Jemũ, ipsũ inuaserunt et
percusserunt fortissime, vt fratrẽ eius qui ad rumorẽ uenire uoluit, et plus fratrẽ qua ipsũ et putabant ipsũ interfectũ dimisisse. tamẽ liberatus ipse et Frater sed exterritus
se ad alienas partes transmeauit, nosq; quietq; postmodũ permisit. Jta quod tacite vt aperte nos fidelis de Maniaco multũ ledebamur. Et uere nri Juuenes pastores ibant prope
locũ Meduni, ibiq; uno die post uesperas undecim Socij Juuenes
ex quib; nullus etatem quindecim annorũ transiuerat, prope
locũ Meduni receperunt Capita grossa bouorũ et vaccarũ.
uigintinouẽ de pluribs q; ipsi haberent. Jta quod ipsi de
Meduno se uidenter contra nos de Maniaco nichil posse facere
tunc cẽcerũt tractatũ habere antedictã. inter se ipsos dicti
Dni de Meduno propterqd vt inferius describet, habuisse guerram nobis destructi sunt dicti Dni de Meduno. Et in Mitt.
Tricent. octuages. Septimo in fine octobris Verona fuit recepta Dno Antonio della scalla per Dnum Comitẽ Dnum Mediolani colligatũ Dni Padue. et in ipso Mitt. Tricentes.
Septimo, die Jouis quinto septembris gentes Dni Francisci
de Carraria Dni Padue Terulij et uenerũt ante terrã Jacilli in obsessione ipsius et subito fieri fecerũt pontes super
aguã, taliter quod circũ circa ipsã terrã unus ad aliũ ibat

per ipsos pontes, iactatis cū bombardis in ipsis turribꝫ et domibꝫ
et subito in tanto timore inducti fuerūt terrigeꝫ quod se die
Mercurij ibi post sequenti undecimo dicti mensis Septembris
ipsi de facillo ipsi dño Paduę dederunt. In qua terra ut præ-
sumendū est et dicebat satis apparte uoluntarię se dederunt, et
non constricti quia in numero ultra duo mille personæ inter
homines armatos pedites et equites et bubulcos et in terra
erat maior pars hominū animū habens cū dño Paduæ
minor pars non potuit obtinere. dns Joannes de Collorcto erat
tunc Capitaneus ipsius locī et requisiūt ciues ad deffessionē
terrę qui contra ipsius uelle terrā exeuntes super campo
tractauerūt cū inimicis, et se parti dederunt contra ipsius uelle
quia non habebat genter penes se ut ciues posset constringere.
et uix quod ipse pactū habere potuit exeundi castrū fa-
cilli cū sua familia. Eo uero tempore per sumū Pontificē
in rectore, et gubernatore Aquileiensis Ecclesiæ missus erat
dns Ferdinandus Patriarcha Hierosolimitanus, et steterat
circa annū in regimine cui pars utinensiū obediebat et
nos de Maniago et collegati eius. mi Crascino uero die,
uidelicet duodecimo dicti mensis homines Campę, et Auia-
ni portauerūt claues. locorꝫ facilli, seqꝫ uilliter dño Paduæ
reddiderunt. Nam in Auiano erat & Gancetus cū suis Ne-
potibꝫ filijs olim naturalibꝫ olim & Rosij, ac Nicolao, et
Marco fratribꝫ. q. Vngoroſij instanter posulo, et se parti

darent. Et sic inuitis Gasparõo á Porta Melchiore q. dñi Ridrussij Franculino de Cantono, et Simone q. Mussini in audentib⁹ contrariũ dicere, se parti aduerse dederũt. In qb⁹ locis modũ, et ordinẽ dances peruenerunt dicte gentes. die uero mercurij decimo octauo dicti mensis septembris dicte gentes cũ maiori numero et cũ gentib⁹ ipsorũ locorũ supradictorũ de Brugneria, et de totis locis et villis Ternisini districtus putatur cetera loca uincere posse et fortunã prosperã eis non difficere, cũ infinitis curribus oneratis bombardis lapidib⁹ iactandis balestris, malleis ferri, victualib⁹ et alijs ingenegijs artificialib⁹ nociuis, de consilio, et sensim ipsius q. Galceti et Suorũ d'Amiano et aliorũ de contrata qui uolebãt nos de Maniaco suos fore similes in uerecundia ipsis putantes nos pauidos et tremulos esse cũ potenti manu dicte gentes uenerũt ante nobilissimũ Castrũ predicti Montis Zardini antiquitus nominati hodie uero Maniacũ inter quas gentes dñs Jacob⁹ naturalis dicti dñi Francisci dñi Padue erat Caput seu Capitaneus et cũ eo multi boni homines periti in armis, et de Foro Julio neguissimus et infestissimus dñi Rizardus de Valuasono. Et posito eorũ infelici campo, quidã Trombeta tubam sonauit petens affidã, cui data fuit per nos de Maniaco. et eo modo dictus dñs Rizardus, et cũ eo quidã Antonius de Verona qui fuit, et ~~uenerũt~~ erat Capitaneus Sancti Viti, affidã petentes, datag⁹ fuit, et uenerũt usq⁹ ad restellũ

sub porta Castri a latere versus occidentē. Tunc requisiuit
ut assignis de domo Maniaci eū et socijs audirent. Tunc ex
deliberatione facta inter dnos Bartholomeū Galuanū dñi
Baldassari filiū Lucini, et Odorici fratrū, Guradinū. q.
Bartholomei et alios fideliū uiros de Maniaco, ipse dñs
Lucinus intimidus, et amabilis toto populo ipsū Castrū cū
honorabili Comitatu suoꝝ fideliū associatus exiens ad ipse
ipsius dñi Rizardi presentiā ueniens et alicꝝ qui cū
eo ibi uenerant pro parte dicti infelicissimi dñi Comitis
naturalis ipsū Castrū requirentes ex parte dicti dñi
Comitis filij dicti dñi Paduē dari i.e eius manib⁹ ui
et potencia, quod Castrū nomine dñi Philippi de
Alencomio Cardinalis, in se custodiendō et saluādū
nomine dicti Philippi. Quod si eidē darent, multa p-
mittebant se operari uelle pro ipso dño Lucino fratrib⁹
et consortib⁹ suis penes ipsū dnum Paduē, et quod eos
benigne haberet recomissos. Quibus dictis ipse dnus
Lucinus Juuenis sapiens et prouidus prefatis respōsū
fecit. dñi uos bene ueneritis ex parte uestri superio-
ris et uestre et uolo quoꝺ bibamus in simul letater
eis propinari fecit, et honorē reddidit. qui illares sua
intencione putantes illico obtinuisse, gaudenter ser-
uisse
rūt prestitū honorē eis. et stantib⁹ inter uerbis multis

de exercitu cū fallacib⁹ animis simulantes p̄ riuū inter
Castrū et Colle Grisolfū armati cū palis ferreis falcōm
et maleis ascendentes ura⁹ prope muros sub domo dñi
dñi Lucini, ubi dr Abbatia, ibi & Bartholomeus edi-
ficari fecerat stallā equor⁹ unā sub domo predicta ne
sciente dño Lucino et qui cū eo erant. Sed custodes
nri stantes sup muros bene uiderant. Sed quia treuua
data erat inter partes. Videlicet nos de castro p̄dicto
cū ipsis et exercitu, non considerantes ~~concordiū fegui~~
malitia ipsor⁹ et eor fallaciter uenire immo putantes
concordiū fegui inter partes, Finaliter ipse dñs Lucinus
tam⁹ iuuenis sagax, et prouidus, multa prouidentia
refulgens constantiaq⁹ et robusto animo loquens ipsi dño
infelicissimo Rizardo et eius sotijs: hijs uerbis allocutus
est, et responsū eis fecit. dñi uos nuncij missi p̄ urum
comitē, et Capitaneū, una cū ipso nro Capitaneo et
alijs suis seguacibus latere non credimus nos d Maniaco
fore confederator cū ducali dño Venetiar⁹, et Utinesib⁹
et cū eis prestitisse nostrū sacramentū nostro pose par-
ter eor⁹ obtinere debere. et uelle nrē intentionis esse p̄s-
titū sacramētū nostrū et promissionem nostrā potenter

uelle obtinere nec uerbis nos permittere terreri. Jte ad
Vtinenses, ut mittite mandatos uestros, hec eis nota facite
quicqd, et sicut ipsi per uos coacti facere facient uel dicho-
nent nos facere debere sic uobis promittimus indiffer
et statim uelle facere et facimus si secus nos eis pos
uestra contra nos fideles partis nre facere tentabitis,
potenter nos tueri uelle, et paratos reperietis fide nra
data predicte nre parti animo constanti robustos
inuenietis et eo trepidos et pro nunc a uobis non treco
nos pauidos esse, nec aliud responsu posse de nobis habere
et istud felicissimum nrum Castrum pro nobis intendimus ser-
bare, ipsumq contra uestram potentiam tueri et defendere
uelle, quod si a manibus nris ipsum subripere uoluerit, non
uerbis sed factis ipsum uos in caro pretio habere uos expedit
et uos scire uolumus qd omnes in nro Castro inclusi su-
mus unanimes et non claudicantes et dispositi potenter ipsum
Castrum obtinere uelle ad honorem et statum sancte Aquile-
iensis Ecclesie et partis nre predicte. Et nostrorq et
hijs uerbis quedam aduersa esset data inter partes, tamen
ipsi de exercitu tam homines infidi non cessabant foucas
facere pro corp bombardis aptandis ad muros, ut ante scrip-
tum est uenire. Sed quidam uir honestus et ualens in armis
peritus nomine Joannes natione Vtinensis contestabilis
sociorq uiginti quinq, qui missus fuerat in succursu terre

infidelium Jacillensium per Venetos. et Rectorem Venetor̃ qui in Utino morabatur trahebat pro ducali dominio Venetiarum uadens per Submontes cum applicuit ipse Joannes cum eius comitiua Auianum reperijt Jacillum fore datum parti aduerse et ipsi de Auiano ~~cum Joanne~~ ad claues ipsius loci Auiani miserant pro eor̃ nuntijs Jacillum ipsi dño infelicissimo Comiti illico ipsi de Auiano eundẽ Joannẽ cum sociis suis prædictis á se licentiauerunt. Qui statim uenienter per Submontes ob timorẽ inducti uidenter ipsam gentem talia loca fortissima uerbo tantum uincere uenerunt in ipso constanti et fortissimo Castro Maniaci referentes gesta per infideles ipsor̃ locor̃. Admirati multum fuimus nos de Maniaco non tamen pauidi facti, nec nro bono animo ac proposito aliqualiter moti, immo animum quisq; nrum sumpsit fortiorẽ in obtinendo uelle ipsum Castrum et promissionẽ ipsam factam nrę parti Aggrauimur ipsum Joannem ut pro nostra et loci nri prędicti defensione nobiscum esse uellet, ut si gentes ipse ad nos uenire præsumeret quod unanimiter ipsor̃ intendebamus nos potenter tueri, nec facere uelle et pdicti fecerunt, et nobis arguirere infidelẽ famam, cui promisimus soluere pro rata temporis in quo nobis seruirent eosq; benigne tractare. Qui uidenter nos tali bono

animo et uelle letanter steterut nobiscũ et rexti
sunt omnes boni et uiriles ad defensionẽ nrã. Et
quæ eis promisimus, fecimus et á nobis letanter recesse=
runt. Sed redeunter ad factũ iste honestus Joãnes
Conestabilis loquente dõmino Lucino cũ dño Rizardo
et eius socijs, tãq̃ prouisus et talib⁹ peritus subtilis
hortatus est in Castro tã homines q̃ mulieres ut
quilibet ponat aquã super ignẽ ad cinere intus lapides
ad muros pro nra defensione animũ summant fortissi=
mũ, et se in pauorem non inducat pro iactamine bom=
bardarũ, quia audito rumore duorũ uel triũ nullus
ulterius curaret. Estote fortes animi, quia Virgo Maria
mater dñi nri Jesu Christi nobiscũ est, pro qua nobis
nituntur iste male gentes nos offendere. ipsa dõmina
nra nobis iuuamẽ porriget et suffragiũ tale, quod nullus
nostrũ lesionẽ patienter, nec ipsi nos uincere poterunt.
Per dictũ uiros missũ est unicuiq̃ nihil de ipsi gentibus
curare, Et redeundo ad uerba ipsius dñi Lucini
cũ ipso dño Rizardo obtenta licentia intr ipsos, tunc
quilibet reuertens ad suã partẽ recessit, et se reduxit
ad suã partẽ, dicentes qui missi erant, cito uobis mitte=
mus in Castro uro de nostris naranzis quibus fuit re=
sponsũ, et nos mittemus uobis á nostris pomellis, quia
sufficienter habemus in dando uobis si quid á nostro ue=
ueritis, et contingat uos ad nos uenire nos parator uos

uor uelle recipere uidebitis. nor non spauidos sed uolutarios.
Et in recessu dicti dñi Lucini uix cū sua felice et fideli
comitiua suoꝝ uicinoꝝ portas intrare potuit illesus ipsū
et suor subbito balistrantes. Et qui sub muris uenerant
et in stalla predicta habentes palos ferreos, maglios sapo-
nor murū domus predicte olim dñi Lunisini incipientes
fodere cū infinitis bombardis et balistris copiosis tela
trahentes, lanceas longas ultra altitudinē tectoꝝ transiā-
cer, ipsa castra satagenter et putantes illico habuisse, quia
super domo illa nulla defensio facta erat contra ipsos
nisi ad fenestras ad quas nullus poterat ibi stare propter
multitudinē telorꝝ seu pilorꝝ et lanceaꝝ, et hri non
propterea exterriti animū ut eis expedichat sapienter
feruidū in defensione ipsorꝝ subbito murū et tectū fregerūt
et isti aduersarij iam fenestram unam ferreā ipsius domus
que erat quasi ad terrā de una cruce ferri euulserant.
tunc hri fracto muro et tecto aquam calidissimā cū
magnis saxis á muris iactantes de ipsis tale fecerunt
ultionē, quod ad fugā se subitā exponentes unus alterū
nō expectando pecuniā uel tramitē cunctes, aliqui socior
per pedes trahentes mortuos, et uulneratos, ex ipsis multi
ppter aquā calidā decapilati, cū lapidibus cruentati. Ipse
uero dñs Comes negutiter bene cū quadraginta ex notabilib
suis hominib armigeris, et ipse d. Riçardus, ut postmodū re-
tulit ore propio fuerunt percussi, ac ipse Antonius de Verona

fuit percussus cū lapidibꝫ tantū qui Antonius in per=
cussione lapidis habuit dicere horime audientibꝫ suis. Et
iam totus exercitus uenerat contra ipsū Castrū putātes
ipsū uincisse eo quia uiderant illos fodiantes murum
Et unus ueniens ad portā cū una asta fuit ꝙ erat una
lumera ferrea cū fagimine accenso putans ignē in porta
Castri infigere, unus d illis dicti ꝙ Bartholomeij lapidē
iactans et in capite percutiens ibi dormitionē cepit, alter
eius socius cupiens ipsū dormientē ad se trahere, cū uno
pauesio in brachio permiserunt īrī ad dormientē uenire
cū hora fuit cū pomellis lapidū ipsū, ut meruit, ho=
norauerunt. Et in ipsa hora tantus in exercitu mugitus
equorꝫ et hominū, quod uix tonitrua magna tonantia in
aere possent audiri; et in ipso Castro tot, ac tanta ia=
cula seu pilotti balistrorꝫ et arcorꝫ, quod de celo uide=
bantur cadere non minus quā facit pluuia in quo conflictu
mortui fuerunt numero decem, ut dicꝫ, et portati in turibꝫ
in portunaone et alibi, de quibus dicebatur mortuos fuisse
ultra octuaginta. Qui uero se ad eorꝫ tentoria reducebat
nunq̄ ipsorꝫ aliquis ad ipsū castrū uenire ausus fuit.
Nos uero de Castro sapientissime ipsos uocantes ut ad nos uel=
lent uenire, qz se non bene eos honorauimus in principio
ipsos intendebamus et melius honorare ipsi uero grauiter
indegnebant, sed non quod uellent reuerti ad pugnā locī

cū bombardis iactabant lapides. Vno die iactauerūt lapides
septuaginta quatuor ex quib⁹ nec extra⁹ ipsorū nullus unq̄m
unq̄m lesus fuit subueniente nobis virgine Maria. tunc incepit
p̄ noctem grisollus et alios monter circuircirca ipsum castrum
omnes magistrati in armis si posset ponere bombardas in
ma maiori lesione, et descenderunt p̄ Vuoueda, et nihil
videntes contra nos posse operari, de mane die Sabbati
vigesimo primo dicti mensis Septembris cū omni eorū po=
tentia iuerunt ante terram Spignimbergi, et ut dicebant
ipsi dñi de Spignimbergo. parti se illico dari parati erāt
sed unus tubuit dicere non potuerūt Maniacū recipere,
quia potenter se defendiderunt nos semp̄ erimus vere=
cundati nos tal⁹ cito redere. et isto verbo se obtinuerunt
et ante terra ipsi Spignimbergi steterunt dicti undecim
trahentes cū bombardis, qui multociens se parti dare volue=
runt, sed dñs Vincislaus miles, qui dubitabat venire ad
manus cum Paduc quia eū non amabat multū operatus
est, ut se sui consortes et vicini nō redderent. Et missi forent
locij forenses missi p̄ Vrbeveter ut Rectore Venetor⁹ se sine
dubio redidissent parti aduersē. Interim vero apparuit
gratia dñi nri Jesu Christi, et eius gloriosissime virginis
matris Marie. Sub cuius alis ista Ecc̄a
defensatur quod aduenienti eius suffragio quidā nunc

Anderli Thotonicus qui ad modū Societatis steterat
ad dāna ipsius S.ti Aquil Eccl̄e missus p ipsū dom
Paduę per villas, strat̄ alte sub Vtino eundo ne
ipsi Vtinenses cū suis gentib⁹ se mouere auderent in
succursu sue partis contra alias gentes qua erant Spigimbergo, ut eo melius posset uincere loca. Cū quo anderli
erant ultra mille equites et pedites multi et fuerunt
in Aquilea ibiq⁹ robantes Ecclesias Sanctissimas, figuras
Crucis. Apparuerūt ex hoc multa miracula nā quād de
Tulmino ferens reliquias ibi recepras tota nocte equitauit putans iuisse uersus domū, quia uiā bene cognoscebat
de mane reperijt se esse ante portas Aquileię et sic reuersus ad altare ibi eas reposuit. Apparuit quod quędā figura Virginis Marię sub qua receptа fuerunt ornamēta
eius, se inclinauit cū capite, et sic hodie stat ubi cū alienato
capite stabat. Apparuit et qđ unus Constabilis, qui crucē
unā in dicta Aquileiensi Ecclesia receperat argenteā, qua
ex eius superbia in ualuasono habebat super humeris
ferebat, qđ rabie captus illa infirmitate mortuus est.
Apparuit qđ quidā Italicus qui similiter crucē unā in Ecclesia predicta argenteam receperat, ipsā uendidit, et
emit equos, et se ipsū induit cū argento, qui habens septē equos, uermes eos omnes equos intrans mortui sunt, et
ipse post fusillū tempus mala morte clausus est. et publica

uox et fama erat, quod Padue Terrisij, et in alienis Ciui-
tatibus multi qui fuerant ad derobationē ipsius Ecclesie,
aut morte subbitanea morichantur aut rabie aut in diuicys
penā patichantur, et sic uox erat aperta quod ex peccato in
ipsa Eccliā cōmisso ista diuinitus eis occurrebant, et pro
ipso peccato dnus Padue expulsus fuit ut inferius describe-
tur de omni sua potentia. Predictus Anderli uenit de su-
pra Utinū non dubitans gentes Utinenses et sue agna
nominata la Tor posita erant ipsa gentes in Villis prope
quas illi de Utino habentes eorū exploratores foras sense-
runt ipsos nullā custodiā habere de potentia Utinensium
Et quia tempus erat multū pluuiale, et ague magne et
erant prope castrū Sauorgnani, qđ ipsi de Padua habebant
in eorū potentia et custodia, in quo erant multi pedites, et
bellicosi homines multū offendentes Utinenses, et alios cir-
cūstantes, ideoq; gentes istius Anderli stet in maiori se-
curitate stabant in ipsis Villis. Tunc Utinenses in capi-
taneū ipsaq; gentiū habebant quendā Nobilē comitē Theo-
tonicū nomine dnm Conradū de . . . . hominē antiquū
in armis, multū sagacē et expertū rationis ordinē impo-
nere magistratū intellectoq; de inordinatis modis retentis
per ipsas gentes inimicorū, modū dedit et ordinē eis dandi
conflictū. quia inuitis Utinensibus et Rectore Venetorū

omnes gentes Utinenſiũ tã forenſes quã terrigenæ in
equis et equabus portas Utini fecit exire, ipſorumq;
inimicos reperiens in domib⁹ eor⁹ inuaſit, et finaliter
die primo octobris in ſcripto Mitt⁹. eos debellauit. et
nix quod ipſe Anderli cũ Ciuitatenſibus tranſiens aquã
nominatã la Tor, et cũ aliquibus ſuis gentib⁹ ſauorgnanum
fugã rapuerunt Et ſic ipſæ gentes inīgnę per partẽ Uti-
nenſe fuerunt conflictę ex peccato ut dictũ eſt. Cõmiſſum
contra Aquilegienſe Eccleſiã. in quo conflictu mortui fuit
et capti ultra quingentę perſonæ. Et Utinenſes qui multũ
in minori numero erant redeuntes ad Ciuitatẽ Utini cũ in-
genti gaudio, et copioſis diuitijs equis armis armeſijs, carce-
ratis victoriã, et triumphũ letabundũ porrexerunt. Et ex
ipſis gentibus in tranſitu ipſius aquæ quæ magna erat
nõ reſpicientes propter impetũ inſultus et nimiũ timorẽ in
ipſa aqua ſumerſi ſunt Et cognito iſto nouo iſtæ gentes
quæ erant ante Spignimbergum ob nimiũ timorẽ inducti
de mane relictis omnib⁹ eor⁹ domicilijs, gardicis in magna
quantitate factis lapidib⁹ bombardor⁹ fractis, fugã rapuerũt
et in Capo panẽ vinũ et alia victualia multa permiſerunt
eunter uerſus facillã. Et niſi fuerit conflictio ſedicta data
ipſis gentib⁹, dicti de Spignimbergo in craſtinũ firmiter ſe
dediſſet. Iſte autẽ Anderli Trot cũ ſuis gentib⁹ quæ ei reman-
ſerant clamdeſtine Tulmetũ tranſitur uenit ꝯ ſub Valuaſono

et hospitatur fuit in Cusano, et uenit cū alijs gentib⁹ uersus montes, et uenit ad dāna dñi de spignimbergo super villā Segualsi et Sombergi, eaq⁹ quod remanserat combusserit. Exinde uenit ante castrū Maniaci in villa tamē et ad placed relictis equis descendenter cū pluribus balistrarijs et Arcerijs Englesijs ueneruⁿt currentes usq⁹ ad biuiū olim Antonij á porta contra quor glomerosa et laudabili comitiua Nobiliū Maniaci videlicet dnus Bartholomeus Galuanus dñi Baldasarij, et odoricus q. dñi Nichili consanguinei et fratres, relicto dño Lucino prudenti et sagaci ad custodiā portæ castri prędicti cū aliquibus ei deputatis ad inuasionē predictor⁹ inimicor⁹ hostiliter sagaciter et potenter se extendenter cum honorabili comitiua suor⁹ fidelium vicinor⁹, ipsos inimicos qui iā uenisse prefatserant ad portā muri tegetū filior⁹ prędicti olim dñi Nichili super riuū, taliter cū gromi clamore suor⁹, et bellicoso insultu inuadenter, qd ipsi inimici qui ad portas ipsius castri uenisse putabant, relictis eor⁹ falsis cogitaminibus, coacti et non uolutarie, terga dare nris usq⁹ ad biuiū predictū se reducerēt. ibiq⁹ fuit conflictio int⁹ partes ipsas grauis, modo una pars extendens se contra aliā et altera prevalens aliā. Finaliter nostri feruenti animo cū balistrarijs, nostris, arcabus, mazzafrusti, Frādegulis lapidib⁹ ipsos taliter infestanter quod ab inde recedere fuit

coacti, corp ducere potenter usq ad medium burgu et
ultra. qui uero uidentes nostros potentiu prevalere cu corp
sagittarijs equos suos ascendentes uiliter receserut á nobis.
Post hec uero gentes dñi Paduq positæ in locis suis
videlicet in Jacillo, Carisa, Auiano, Turri, Meduno,
in Bastia montis regalis pedites, et equites nor de Ma-
niaco fe pissime insultabant. ac in valuasono, in Portogua-
rio, in sancto Victo contra locu Cordenati in quo Redul-
phus. g. dñi Vidoli á Faganea erat Capitaneus, qui Re-
dulphus potenter, et bellicose multa fecit contra inimicos nros
partis cu sua comitiua, ante que locu ultra quingue uicibus
inimici eos cu bombardis, et omnibus reliquis Instrumentis
eos Insultarunt, intranter in foueas et spaltos.

Hæc ego è uetusto quodá manuscripto libro ad litera descri-
psi, i quo dá errata, male signata, et parum ut ita dicá
ortographicè scripta inuenisti amice lector precor negligetiæ
meæ ne ascribito. Et aliquid incomptæ illius temporis
et corruptæ antiquitati condonato.

BIBLIOTECA CIVICA UDINE

In Nomine Patris & Filij & Spus Sancti Amen.
Anno á natiuitate Dni nri Jesu Christi Mill.mo Triecte=
simo octuagesimo primo indictione quarta die Jouis
tertie mensis Januarij hora quarta noctis expiranit.
Reuerendissimus in Chro. Pater et Dnus pius Dnus
Marquardus Sancte Aquil. Eccle. dignissimus Patria
bonus Rector Pte Fori Julij, et die Lune sequenti
octauo Januarij ductus fuit, et sepultus in Aquileia,
qui omnibus nobilibus, pauperibus Viduis, orphanis,
et pupillis semper fuit benignus pius, misericors, et fuit
natione Teutonicus bauarus de Auspurg. Episcopus
Sancte, et Beatissime virginis Marie de Auspurg.